

GENERALINIO ADVOKATO

F. G. JACOBS IŠVADA,

pateikta 2005 m. rugsėjo 27 d.¹

1. Ši byla, kurią Teisingumo Teismui pateikė Airijos *Supreme Court*, kilo dėl *Parmalat* bendrovių grupės bankroto. Joje keliamas klausimas, ar pagal Bankroto bylų reglamentą² Italijos patronuojančios bendrovės *Parmalat SpA* (toliau – *Parmalat*) dukterinė bendrovė Airijoje turi būti likviduojama Airijoje ar Italijoje.

gegužės 23 dienos³. Tačiau reglamento tekstas šios bylos tikslais yra visais svarbiausiais aspektais identiškasis Konvencijos tekstui⁴. Tokiomis aplinkybėmis aš manau, kad Konvencijos aiškinamasis raštas, kurį parašė profesorius M. Virgós ir E. Schmit (toliau – Virgós-Schmit aiškinamasis raštas)⁵, gali

Bankroto bylų reglamentas

2. Šis reglamentas pakeitė Europos Sąjungos konvenciją dėl bankroto bylų (toliau – Konvencija), kuri pati buvo priimta tik po 25 metų diskusijų ir derybų. Konvencija neįsigaliojo, nes Jungtinė Karalystė jos nepasirašė iki sutartos datos, t. y. 1996 m.

3 – Faktinės aplinkybės yra apibūdintos 2005 m. rugsėjo 6 d. generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvadoje *Staubitz-Schreiber*, C-1/04, nagrinėjama Teisme. Žr. taip pat M. Balz „The European Union Convention on insolvency proceedings“, *American Bankruptcy Law Journal* 1996, p. 485, ypač p. 529; I. Fletcher „Insolvency in Private International Law (1999)“ (toliau – I. Fletcher), p. 298–301 ir P. Burbidge „Cross border insolvency within the European Union: dawn of a new era“, *European Law Review* 2002, p. 589, ypač p. 591.

4 – Skirtumai yra aprašyti ir paaiškinti G. Moss, I. Fletcher ir S. Isaacs „The EC Regulation on Insolvency Proceedings: A Commentary and Annotated Guide“ (2002) (toliau – G. Moss, I. Fletcher ir S. Isaacs) 1.22 ir 1.23 punktuose. Žr. taip pat M. Virgós ir F. Garcimartín „The European Insolvency Regulation: Law and Practice (2004)“ (toliau – M. Virgós ir F. Garcimartín) 48a punktą.

5 – Virgós-Schmit aiškinamasis raštas, esantis daugelio reglamento preambulės konstatuojamųjų dalių šaltiniu, niekada nebuvo paskelbtas Oficialiajame leidinyje, tačiau jis yra išdėstytas 1996 m. liepos 8 d. ES Tarybos dokumente Nr. 6500/196. Galutinę viso teksto versiją anglų kalba galima rasti G. Moss, I. Fletcher ir S. Isaacs knygoje. Žr. taip pat 3 išnašoje nurodytą M. Balz straipsnį (toliau – M. Balz). M. Balz vadovavo ES Tarybos Bankroto darbo grupei, parašiusiai Konvencijos tekstą. Jis teigia, kad Virgós-Schmit aiškinamąjį raštą „valstybių narių deleguoti ekspertai išsamiai aptarė ir dėl jo sutarė, tačiau, skirtingai nei Konvencija, jis nebuvo formaliai patvirtintas Ministrų Taryboje. Nepaisant to, valstybių narių teismai jam teikia nemenką reikšmę“ (51 išnaša).

1 – Originalo kalba: anglų.

2 – 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (OL L 160, 2000, p. 1).

būti svarbus aiškinant reglamentą⁶.

valstybinių bankroto bylų nagrinėjimą ir patvirtinti šį reglamentą minėtam tikslui įgyvendinti <...>“

3. Reglamentas buvo priimtas EB 61 straipsnio c punkto ir 67 straipsnio 1 dalies pagrindu Vokietijos ir Suomijos iniciatyva⁷. Jame iš esmės paskirstyta jurisdikcija ir nustatyta taikytina teisė į šio reglamento reglamentavimo sritį patenkančioms bankroto byloms, o būtent „kolektyvinio bankroto byloms, susijusioms su skolininko daliniu ar visišku teisės į turtą netekimu bei likvidatoriaus paskyrimu“⁸, ir įtvirtintas šių bylų abipusis pripažinimas. Reglamente nėra nuostatų, skirtų bendrovių grupėms; kiekviena bendrovė, kuriai iškelta bankroto byla, reglamento tikslais yra savarankiškas „skolininkas“⁹.

5. 4 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Tam, kad rinka tinkamai veiktų, reikia vengti skatinti (bankroto bylų) šalis perkėlinėti turto ar teismo procesą iš vienos valstybės narės į kitą ieškant palankesnės teisinės padėties.“

4. 2 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

6. 11 konstatuojamosios dalies pirmame sakinyje nustatyta:

„Šiame reglamente pripažįstama, kad, esant dideliems materialinės teisės skirtumams, nustatyti universalų bankroto bylų procesą visoje Bendrijoje yra nepraktiška.“

„Tam, kad vidaus rinka veiktų tinkamai, reikia užtikrinti efektyvų ir veiksmingą tarp-

7. 13 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Pagrindinių interesų vieta“ turėtų būti vieta, kurioje skolininkas reguliariai administruoja savo turtinius interesus ir (kurią) dėl to gali nustatyti trečiosios šalys.“ (Pataisytas vertimas)

6 — Panašiai Teisingumo Teismas daugybę kartų rėmėsi Briuselio Konvencijos aiškinamaisiais raštais (daugiausia P. Jenard Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo aiškinamuoju raštu (OL C 59, 1979, p. 1) ir P. Schlosser Konvencijos dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo prie Briuselio konvencijos aiškinamuoju raštu (OL C 59, 1979, p. 71)).

7 — Vokietijos Federacinės Respublikos ir Suomijos Respublikos iniciatyva dėl Tarybos reglamento dėl bankroto bylų priėmimo, pateikta Tarybai 1999 m. gegužės 26 d. (OL C 221, 1999, p. 8).

8 — 1 straipsnio 1 dalis.

9 — Žr. toliau 117 punktą.

8. 16 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

remiantis turėtų būti sprendžiamas ir kiekvienas ginčas, kuriame dviejų valstybių narių teismai pareiškia turintys kompetenciją iškelti pagrindinę bankroto bylą. Pirmojo teismo sprendimas iškelti bylą turėtų būti pripažįstamas kitose valstybėse narėse, nesuteikiant joms teisės tikrinti teismo sprendimo.“

„Teismui, turinčiam jurisdikciją iškelti pagrindines bankroto bylas, turėtų būti suteikta teisė nuo tada, kai pateikiamas reikalavimas iškelti bylą, taikyti laikinąsias arba apsaugos priemones. <...> Prieš iškeliant bankroto bylą laikinai paskirtam likvidatoriui reikėtų leisti valstybėse narėse, kuriose yra skolininkui priklausanti įmonė, kreiptis dėl tų valstybių narių teisėje numatytų apsaugos priemonių taikymo.“

10. 23 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

9. 22 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„<...> Jeigu nenustatyta kitaip, turėtų būti taikoma valstybės narės, kurioje iškelta byla, teisė (*lex concursus*). <...> *Lex concursus* sąlygoja bankroto bylų procesines ir materialines pasekmes asmenims ir susijusiems teisiniams santykiams. Ji reglamentuoja visas bankroto bylų iškėlimo, eigos ir užbaigimo sąlygas.“

„Šis reglamentas turėtų numatyti, kad teismo sprendimai dėl šiuo reglamentu reglamentuojamų bankroto bylų iškėlimo, eigos ir užbaigimo bei teismo sprendimai, tiesiogiai susiję bankroto bylomis, būtų pripažįstami nedelsiant. Dėl to automatiškas pripažinimas turėtų reikšti, kad pagal valstybės narės, kurioje buvo iškelta byla, teisę bylos nagrinėjimo pasekmės turės tokią pat teisinę galią visose kitose valstybėse narėse. Valstybių narių teismų priimti sprendimai turėtų būti pagrįsti tarpusavio pasitikėjimo principu. Todėl nepripažinimo pagrindų turi būti tik tiek, kiek yra minimaliai reikalinga. Tuo

11. 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šis reglamentas taikomas kolektyvinio bankroto byloms, susijusioms su skolininko daliniu ar visišku teisės į turtą netekimu bei likvidatoriaus paskyrimu.“

12. 2 straipsnyje reglamento tikslais įtvirtintos šios sąvokos:

„a) „bankroto byla“ – tai 1 straipsnio 1 dalyje nurodyta kolektyvinė bankroto byla. Šios bylos išvardytos A priede;

b) „likvidatorius“ – tai bet kuris asmuo ar institucija, kurių funkcija yra administruoti arba likviduoti turtą, į kurį iš skolininko atimtos teisės, arba kontroliuoti skolininko reikalų administravimą. Šie asmenys ir institucijos išvardyti C priede;

<...>

e) „teismo sprendimas“, kalbant apie bankroto bylos iškėlimą arba likvidatoriaus paskyrimą, – tai bet kurio teismo, turinčio įgaliojimus iškelti tokią bylą arba paskirti likvidatorių, priimtas sprendimas;

f) „bylos iškėlimo laikas“ – tai laikas, kai įsiteisėja teismo sprendimas iškelti bylą, nesvarbu, ar tai būtų galutinis sprendimas, ar ne.“

13. A priede (dalyje, skirtoje Airijai) numatyta „Compulsory winding up by the court“. C priede (dalyje, skirtoje Airijai) numatyta „Provisional liquidator“¹⁰.

14. Tiek, kiek tai yra svarbu nagrinėjamoje byloje, reglamento 3 straipsnyje numatyta:

„1. Valstybės narės, kurios teritorijoje yra skolininko pagrindinių interesų vieta, teismai turi jurisdikciją iškelti bankroto bylą. Jei tai yra bendrovė arba juridinis asmuo, kai nėra priešingų įrodymų, laikoma, kad jos pagrindinių interesų vieta yra jos registruota buveinė.

2. Jei skolininko pagrindinių interesų vieta yra valstybės narės teritorijoje, kitos valstybės narės teismai turi jurisdikciją iškelti tokiam skolininkui bankroto bylą tik tuo atveju, jei jam tos kitos valstybės narės teritorijoje priklauso įmonė. Tokios bylos poveikis gali apimti tik tą skolininko turtą, kuris yra pastarosios valstybės narės teritorijoje.“ (Pataisytas vertimas)

10 — Jau po to, kai atsirado pagrindinę bylą pagrindžiančios faktinės aplinkybės, Reglamento priedai buvo iš dalies pakeisti 2005 m. balandžio 12 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 603/2005 (OL L 100, 2005, p. 1); pakeitimai nėra svarbūs nagrinėjamoje byloje. Žr. toliau 14 išnašą.

15. 3 straipsnio paskirtis – atskirti dvi bankroto bylų rūšis. Bylos, patenkančios į 3 straipsnio 1 dalies taikymo apimtį, t. y. tos, kurias iškelia valstybės narės, kurioje yra skolininko pagrindinių interesų vieta, teismai, paprastai vadinamos „pagrindinėmis (bankroto) bylomis“. Bylos, patenkančios į 3 straipsnio 2 dalies taikymo apimtį, t. y. tos, kurias iškelia kitos valstybės narės, kurioje skolininkui priklauso įmonė, teismas ir kurios apima tik tą turtą, kuris yra šios valstybės narės teritorijoje, paprastai vadinamos „šalutinėmis (bankroto) bylomis“.

16. 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta bendra taisyklė, kad „bankroto byloms ir jų pasekmėms taikoma valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta tokia byla, <...> teisė“. 4 straipsnio 2 dalyje patikslinta, kad valstybės, kurioje iškelta byla, teisė „nustato tokios bylos iškėlimo sąlygas, jos eigą ir užbaigimą“.

17. 16 straipsnio 1 dalies pirmojoje pastraipoje numatyta:

„Bet kuris sprendimas iškelti bankroto bylą, kurį pagal savo jurisdikciją, kaip numatyta 3 straipsnyje, priima valstybės narės teismas, pripažįstamas visose kitose valstybėse narėse nuo to momento, kai sprendimas įsiteisėja bankroto bylą iškėlusioje valstybėje.“

18. 26 straipsnyje numatyta:

„Bet kuri valstybė narė gali atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje iškeltą bankroto bylą arba vykdyti tokioje byloje priimtą teismo sprendimą, jei tokio pripažinimo ar vykdymo pasekmės akivaizdžiai prieštarautų tos valstybės viešajai tvarkai, ypač jos pagrindiniams principams, arba asmens konstitucinėms teisėms ir laisvėms.“

19. 38 straipsnyje numatyta:

„Jei valstybės narės teismas, turintis jurisdikciją pagal 3 straipsnio 1 dalį, siekdamas užtikrinti skolininko turto apsaugą, skiria laikinąjį administratorių, minėtas laikinasis administratorius yra įgaliojamas reikalauti, kad per laikotarpį nuo prašymo iškelti bankroto bylą iki sprendimo ją iškelti priėmimo būtų imtasi kitos valstybės narės įstatymais numatytų priemonių toje šalyje esančiam skolininko turtui apsaugoti ir išsaugoti.“

Atitinkamos Airijos teisės aktų nuostatos

2. Kitu atveju bendrovės likvidavimas teisme laikomas pradėtu prašymo likviduoti pateikimo dieną.“

20. 1963 m. Bendrovių įstatymo (Companies Act, 1963) 212 straipsnis suteikia visų rūšių bendrovių likvidavimo bylų jurisdikciją *High Court*.

21. Šio įstatymo 215 straipsnis nustato, kad bendrovės likvidavimas pradedamas, kai bendrovė arba vienas ar keletas jos kreditorių teismui pateikia prašymą likviduoti minėtą bendrovę.

23. 226 straipsnio 1 dalis nustato, kad teismas gali laikinai paskirti likvidatorių bet kada po prašymo likviduoti pateikimo, nebent pagal 225 straipsnį likvidatorius paskiriamas tuo pačiu metu, kai yra priimama nutartis dėl likvidavimo. Paskirtas „provisional liquidator“ pagal 229 straipsnio 1 dalį yra įpareigotas „saugoti ar kontroliuoti visą ginčijamą tiek materialųjį, tiek nematerialųjį turtą, į kurį bendrovė turi ar atrodo, kad turi teisę“.

Bankroto byloms bendros faktinės aplinkybės

22. 220 straipsnis numato:

24. Toliau išdėstytos faktinės aplinkybės (taip pat tos, kurios yra apibendrintos kitoje dalyje) yra iš sprendimo pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

„1. Jei iki pateikiant teismui prašymą likviduoti bendrovę bendrovė priėmė sprendimą dėl savanoriško likvidavimo, laikoma, kad jos likvidavimas pradedamas nuo sprendimo priėmimo dienos, ir, jei teismas, remdamasis įrodytu sukčiavimu ar klaida, nenusprendžia kitaip, visos savanoriško likvidavimo metu atliekamos procedūros laikomos atliktomis tinkamai.

25. *Eurofood IFSC Ltd* (toliau – *Eurofood*) yra pagal Airijos teisę įsteigta ir šioje valstybėje įregistruota bendrovė. Ji yra pagal

Italijos teisę įsteigtos bendrovės *Parmalat* dukterinė bendrovė, 100% priklausanti *Parmalat*. Pati *Parmalat* veikia per dukterines bendroves daugiau nei 30 pasaulio šalių. Pagrindinis *Eurofood* veiklos objektas buvo *Parmalat* grupės bendrovių finansavimas.

80 000 000 JAV dolerių (kad padengtų *Bank of America* paskolą *Parmalat* grupės bendrovėms Venesueloje);

26. *Eurofood* registruota buveinė yra *International Financial Services Center*; Dubline (toliau – *IFSC*). *IFSC* buvo įsteigtas teikti buveinės vietos registravimo paslaugas bendrovėms, prekiaujančioms finansinėmis paslaugomis tarptautiniu mastu ir teikiančioms šias paslaugas vien tik ne rezidentams asmenims arba organizacijoms. *Eurofood* vykdė veiklą *IFSC*, vadovaudamasi įstatymais.

b) 1998 m. rugsėjo 29 d. *Eurofood* uždarošios emisijos būdu išleido trumpalaikių skolos vertybinių popierių iš viso už 100 000 000 JAV dolerių (*Eurofood* paskolai *Parmalat* grupės bendrovėms Brazilijoje finansuoti);

c) 2001 m. rugpjūčio 10 d. su *Bank of America* buvo sudarytas apsikeitimo susitarimas.

27. Jungtinėse Amerikos Valstijose įsteigtas bankas *Bank of America NA* (toliau – *Bank of America*), turintis padalinius Dubline ir Milane, pagal susitarimą dėl administravimo vykdė nuolatinį *Eurofood* administravimą.

29. *Eurofood* įsipareigojimus pagal pirmuosius du sandorius garantavo bendrovė *Parmalat*.

28. *Eurofood* įvykdė šiuos tris didelius finansinius sandorius:

a) 1998 m. rugsėjo 29 d. *Eurofood* uždarošios emisijos būdu išleido trumpalaikių skolos vertybinių popierių iš viso už

30. *Eurofood* kreditoriams pagal pirmuosius du sandorius (toliau – sertifikato ir (ar) vekselio turėtojai) šiuo metu yra įsiskolinusi daugiau nei 122 milijonus JAV dolerių. *Eurofood* negali sumokėti savo skolų.

Bankroto bylos Airijoje ir Italijoje

Airija

Italija

31. 2003 m. pabaigoje buvo nustatyta, kad *Parmalat* yra gilioje finansinėje krizėje, dėl kurios bankrutavo daugelis jos pagrindinių bendrovių.

32. 2003 m. gruodžio 23 d. Italijos Parlamentas priėmė Įstatyminį dekretą Nr. 347 dėl bendrovių, turinčių daugiau nei 1 000 darbuotojų ir ne mažiau nei 1 milijardą eurų skolų, ypatingo administravimo.

33. 2003 m. gruodžio 24 d. *Ministero delle Attivite Produttive* (Italijos gamybinės veiklos ministras) leido bendrovei *Parmalat* taikyti ypatingo administravimo procedūrą. Bendrovės ypatinguoju administratoriumi buvo paskirtas dr. Enrico Bondi.

34. 2003 m. gruodžio 27 d. Parmos Civilinis ir baudžiamasis teismas (toliau – Parmos teismas) patvirtino, kad *Parmalat* bankrutavo, ir pradėjo jai taikyti ypatingą administravimą.

35. 2004 m. sausio 27 d. *Bank of America* pateikė Airijos *High Court* prašymą dėl *Eurofood* likvidavimo tvirtindamas, kad ši bendrovė bankrutavo, ir reikalaudamas priteisti jam daugiau nei 3,5 milijono JAV dolerių skolą.

36. 2004 m. sausio 27 d. *Bank of America* taip pat *ex parte* pateikė prašymą dėl laikinojo likvidatoriaus (*provisional liquidator*) paskyrimo. Tą pačią dieną Airijos teismas paskyrė Pearse Farrell *Eurofood* laikinuoju likvidatoriumi (*provisional liquidator*), suteikdamas jam teisę paimti saugojimui visą šios bendrovės turtą, administruoti jos reikalus, jos vardu atidaryti banko sąskaitą ir užtikrinti advokato paslaugas.

Italija

37. 2004 m. vasario 9 d. Italijos Gamybinės veiklos ministerija leido *Eurofood*, kaip grupės bendrovei, taikyti ypatingo *Parmalat* administravimo procedūrą.

38. 2004 m. vasario 10 d. Parmos teismas priėmė nutartį dėl prašymo dėl *Eurofood* bankroto pripažinimo svarstymo ir posėdį šiam prašymui nagrinėti paskyrė 2004 m. vasario 17 dieną.

me 2004 m. kovo 2–4 dienomis. Posėdžiuose dalyvavo *Bank of America*, P. Farrell, sertifikato ir (ar) vekselio turėtojų bei *Director of Corporate Enforcement*¹¹ atstovai. 2003 m. kovo 23 d. Airijos teismas nusprendė:

39. Šiame posėdyje Parmos teisme dalyvavo P. Farrell atstovas. Tačiau nepaisant teismo nutarties ir to, ką P. Farrell apibūdino kaip „daugkartinius prašymus raštu ir žodžiu“, skirtus dr. E. Bondi, P. Farrell negavo jokių teismui pateiktų dokumentų, taip pat prašymo bei tų dokumentų, kuriais siūlė remtis dr. E. Bondi.

„1. Bankroto byla buvo pradėta Airijoje prašymo pateikimo dieną.

40. 2004 m. vasario 20 d. Parmos teismas priėmė sprendimą, kuriuo paskelbė *Eurofood* bankroto bylos pradžią, pripažino šią bendrovę bankrutavusią, nusprendė, kad jos pagrindinių interesų vieta yra Italijoje, ir paskyrė dr. E. Bondi ypatinguoju administratoriumi.

2. *Eurofood* pagrindinių interesų vieta yra Airijoje, todėl 2004 m. sausio 27 d. šioje valstybėje narėje pradėta byla buvo pagrindinė Bankroto bylų reglamento prasme.

3. Tariamą pagrindinę bankroto bylos iškėlimas Parmos teisme prieštarauja Reglamento 22 konstatuojamajai daliai ir 16 straipsniui bei negali pakeisti to, kad Airijoje tuo metu jau buvo iškelta pagrindinė bankroto byla.

Airija

41. *Bank of America* prašymas dėl *Eurofood* likvidavimo buvo nagrinėjamas Airijos teis-

¹¹ — *Director of Corporate Enforcement* pareigybė buvo įsteigta 2001 m. lapkričio mėn. pagal 2001 m. Bendrijų teisės tinkamo taikymo įstatymą (Company Law Enforcement Act). Pagal šį įstatymą *Director of Corporate Enforcement* užtikrina atitiktį bendrovių teisei, atlieka galimų teisės aktų pažeidimų tyrimą bei užtikrina tai, kad šie teisės aktų pažeidimai būtų nutraukti.

4. Tai, kad dr. E. Bondi, nepaisydamas Parmos teismo nurodymų šiuo klausimu, neinformavo *Eurofood* kreditorių apie posėdį pastarajame teisme, ir tai, kad E. Bondi iki posėdžio pabaigos nepateikė P. Farrell prašymo ir kitų prašymą pagrindžiančių dokumentų, prilygsta teisės į teisingą procesą pažeidimui ir leidžia Airijos teismams atsiskyti pripažinti Parmos teismo sprendimą pagal Reglamento 26 straipsnį.“

Italijoje, ir ar priimant sprendimą Parmos teisme teisė į teisingą procesą buvo pažeista tokiu būdu, kuris neleistų pripažinti pastarojo sprendimo.

44. *Supreme Court* nutarė sustabdyti bylą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su šiais prejudiciniais klausimais, susijusiais su minėtomis trimis ginčo sritimis:

42. Atsižvelgdamas į šias išvadas ir į *Eurofood* bankrotą, Airijos teismas priėmė nutartį dėl šios bendrovės likvidavimo (*winding-up order*) ir paskyrė P. Farrell likvidatoriumi. Airijos teismas nepripažino 2004 m. vasario 20 d. Parmos teismo sprendimo.

Apeliacinis skundas ir prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikti klausimai

43. Dr. E. Bondi dėl šio Airijos teismo sprendimo pateikė apeliacinį skundą *Supreme Court*. Pagrindiniai posėdyje pateiktuose argumentuose nagrinėjami klausimai buvo tokie: ar bankroto byla buvo pirmiausia iškelta Airijoje, ar Italijoje, ar *Eurofood* pagrindinių interesų vieta yra Airijoje, ar

„1. Kai turinčiam jurisdikciją Airijos teismui pateiktas prašymas dėl bankrutavusios bendrovės likvidavimo (*winding up*), ir šis teismas iki nutarties dėl likvidavimo priėmimo priima nutartį, kuria paskiriamas laikinasis likvidatorius (*provisional liquidator*), turintis teisę paimti saugojimui bendrovės turtą, tvarkyti bendrovės reikalus, atidaryti banko sąskaitą ir paskirti advokatą, taip teisiškai apribojant bendrovės administracijos teisę veikti, ar ši nutartis kartu su prašymo pateikimu yra sprendimas iškelti <...> bankroto bylą pagal Tarybos reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnį, aiškinamą atsižvelgiant į jo 1 ir 2 straipsnius?

2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą yra neigiamas, ar pagal šį reglamentą pra-

šymo dėl privalomo bendrovės likvidavimo teisme (*compulsory winding up by the court*) pateikimas *High Court* Airijoje, remiantis Airijos teisės nuostata (1963 m. Bendrovių įstatymo (Companies Act) 220 straipsnio 2 dalis), pagal kurią bendrovės likvidavimas prasideda prašymo pateikimo dieną, reiškia bankroto bylos pradžią?

b) dukterinė bendrovė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, ir visiškai bei nepertraukiamai laikydamasi savo korporacinio tapatumo valstybėje narėje, kurioje yra jos registruota buveinė, ir

c) dėl dalyvavimo ir galimybės paskirti administraciją patronuojanti bendrovė gali kontroliuoti ir iš tikrųjų kontroliuoja dukterinės bendrovės politiką,

3. Ar minėto reglamento 3 straipsnis kartu su jo 16 straipsniu reiškia, kad valstybės narės, išskyrus tą, kurioje yra registruota bendrovės buveinė, ir tą, kurioje bendrovė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, bet kurioje pirmiausia yra iškelta bankroto byla, teismas turi jurisdikciją iškelti pagrindinę bankroto bylą?

sprendžiant apie „pagrindinių interesų vietą“, ar lemiantys veiksniai yra tie, kurie nurodyti minėtame b punkte, ar tie, kurie nurodyti minėtame c punkte?

4. Kai

a) patronuojančios bendrovės ir jos dukterinės bendrovės registruotos buveinės yra dviejose skirtingose valstybėse narėse;

5. Kai teismo ar administracinio sprendimo, kurį priimant buvo nesilaikyta asmenų teisės į teisingą procesą ir teisingą bylos nagrinėjimą, teisinės galios pripažinimas tų asmenų atžvilgiu akivaizdžiai prieštarauja valstybės narės viešajai tvarkai, ar ši valstybė narė, remdamasi minėto reglamento 17 straipsniu, privalo pripažinti kitos valstybės narės teismo sprendimą, kuriuo bendrovei iškeliama bankroto byla, kai pirmosios valstybės narės teismas yra įsitikinęs, kad svarstomas sprendimas buvo priimtas nepaisant šių pri-

ncipų, ir ypač kai prašymą pateikęs asmuo antrojoje valstybėje narėje, nepaisydamas prašymų ir pažeisdamas antrosios valstybės narės teismo nutartį, atsisakė pateikti tinkamai pagal pirmosios valstybės narės teisę paskirtam bendrovės laikinajam likvidatoriui (*provisional liquidator*) bet kokius esminius dokumentus, pagrindžiančius jo prašymą?”

gumo Teismui pastabas, kad pagelbėtų šiam teismui išsiaiškinti kai kurias faktines aplinkybes, kurios, jo nuomone, yra svarbios, norint atsakyti į pateiktą penktąjį klausimą.

Pirmasis klausimas: „sprendimas iškelti bankroto bylą“

45. Pastabas šioje byloje pateikė dr. E. Bondi, P. Farrell, *Director of Corporate Enforcement, Bank of America*, sertifikato ir (ar) vekselio turėtojai, Austrijos, Čekijos, Suomijos, Prancūzijos, Vokietijos, Vengrijos, Airijos ir Italijos vyriausybės bei Komisija. Išskyrus Austrijos, Vokietijos ir Vengrijos vyriausybes, visų šių šalių atstovai dalyvavo posėdyje.

47. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar, kai turinčiam jurisdikciją Airijos teismui pateiktas prašymas dėl bankrutavusios bendrovės likvidavimo (*winding up*) ir šis teismas iki nutarties dėl likvidavimo priėmimo priima nutartį, kuria paskiriamas laikinasis likvidatorius (*provisional liquidator*), turintis teisę paimti saugojimui bendrovės turtą, tvarkyti bendrovės reikalus, atidaryti banko sąskaitą ir paskirti advokatą, taip teisiškai apribojant bendrovės administracijos teisę veikti, ši nutartis kartu su prašymo pateikimu yra „sprendimas iškelti bankroto bylą“ Reglamento 16 straipsnio prasme.

46. P. Farrell aiškina, kad pagal nusistovėjusią tvarką laikinasis likvidatorius posėdyje, kuriame nagrinėjamas prašymas dėl likvidavimo, nedalyvauja ginčiuose dėl bylos esmės; panašiai, jeigu *High Court* sprendimas likviduoti bendrovę yra apskundžiamas *Supreme Court*, likvidatorius nedalyvauja svarstant apeliacinę bylą iš esmės. Todėl P. Farrell nemano, kad jam derėtų siūlyti Teisingumo Teismui tam tikru būdu atsakyti į kurį nors iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktų klausimų. Vis dėlto jis pateikė Teisin-

48. Šis klausimas kyla, atsižvelgiant į anksčiau minėtų procesų Airijos ir Italijos teismuose stadijų seką. 2004 m. sausio 27 d. *Bank of America* pateikė Airijos teismui prašymą dėl *Eurofood* likvidavimo, o šis teismas paskyrė P. Farrell laikinuoju likvidatoriumi. 2004 m. vasario 20 d. Parmos teismas pripažino

Eurofood bankrutavusią ir paskyrė dr. E. Bondi ypatinguoju administratoriumi. 2003 m. kovo 23 d. Airijos teismas nusprendė, kad bankroto byla buvo pradėta Airijoje prašymo pateikimo dieną. Jeigu P. Farrell paskyrimas kartu su prašymo pateikimu 2004 m. sausio 27 d. yra „sprendimas iškelti bankroto bylą“ Reglamento 16 straipsnio prasme, Parmos teismas, vadovaudamasis šia nuostata, turės pripažinti šį sprendimą.

49. Dr. E. Bondi ir Austrijos, Prancūzijos bei Italijos vyriausybės tvirtina, kad į klausimą turi būti atsakyta neigiamai: prašymo pateikimas ir laikinojo likvidatoriaus paskyrimas nėra „sprendimas iškelti bankroto bylą“ Reglamento 16 straipsnio prasme. *Bank of America, Director of Corporate Enforcement*, sertifikato ir (ar) vekselio turėtojai, Airijos, Čekijos, Suomijos ir Vokietijos vyriausybės bei Komisija laikosi priešingos nuomonės.

50. Pirmiausia aš nagrinėsiu pastarųjų šalių nuomonę, kad į pirmąjį prejudicinį klausimą turėtų būti atsakyta teigiamai. Toliau nagrinėsiu dr. E. Bondi ir Austrijos, Prancūzijos bei Italijos vyriausybių argumentus, kuriais remiantis į klausimą turėtų būti atsakyta neigiamai.

51. Aš pritariu nuomonei, kad į pirmąjį klausimą reikėtų atsakyti teigiamai. Manau, kad tokį požiūrį pagrindžia Reglamento tikslas ir paskirtis, sistema bei pats tekstas.

52. Preambulės 2 konstatuojamojoje dalyje nurodytas tikslas „užtikrinti efektyvų ir veiksmingą tarpvalstybinių bankroto bylų nagrinėjimą“. 4 konstatuojamojoje dalyje pažymėta būtinybė „vengti skatinti (bankroto bylų) šalis perkėlinėti turto ar teismo procesą iš vienos valstybės narės į kitą ieškant palankesnės teisinės padėties“. 16 straipsnyje reikalaujama, kad bet kuris sprendimas iškelti bankroto bylą, kurį pagal savo jurisdikciją priima valstybės narės teismas, būtų pripažįstamas visose kitose valstybėse narėse nuo to momento, kai sprendimas įsiteisėja bankroto bylą iškėlusioje valstybėje. 22 konstatuojamojoje dalyje teigiama, kad sprendimų pripažinimas „turėtų būti (pagrįstas) tarpusavio pasitikėjimo principu“.

53. Kaip pabrėžia Čekijos vyriausybė ir Komisija, atsižvelgiant į tai, yra būtina, kad šis pripažinimas būtų suteiktas nuo pat pirmųjų bylos stadijų. Gali būti, kad būtent dėl šios priežasties 16 straipsnyje reikalaujama sprendimą pripažinti nuo to momento,

kai jis įsiteisėja pagal nacionalinę teisę, o 2 straipsnio f punkte numatyta, kad ši taisyklė taikoma neatsižvelgiant į tai, ar sprendimas yra galutinis¹².

56. 2 straipsnio a punkte „bankroto byla“ apibrėžta kaip „1 straipsnio 1 dalyje nurodyta kolektyvinė bankroto byla“ ir priduriama, kad „šios bylos išvardytos A priede“. Airijos atveju šiame priede kaip viena iš bankroto procedūrų nurodyta „compulsory winding-up by the Court“.

54. Atsižvelgiant į tai, atrodytų, jog Reglamento tikslą atitiktų tokia situacija, kad jeigu nacionalinis teismas, nagrinėjantis prašymą dėl likvidavimo, remdamasis tuo, kad bendrovė yra nemoki, paskiria laikinąjį likvidatorių, „turintį teisę paimti saugojimui bendrovės turtą, tvarkyti bendrovės reikalus, atidaryti banko sąskaitą ir paskirti advokatą, taip teisiškai apribojant bendrovės administracijos teisę veikti“, toks paskyrimas yra laikomas sprendimu iškelti bankroto bylą.

57. Todėl galima teigti, kad procedūra nacionaliniame teisme Reglamento tikslais gali būti laikoma „bankroto bylos“ iškėlimu.

55. Kalbant apie patį Reglamento tekstą, pažymėtina, kad jame yra apibrėžtos tiek „sprendimo“, tiek „bankroto bylos“ sąvokos.

58. 2 straipsnio e punkte apibrėžta, kad „teismo sprendimas“, kalbant apie bankroto bylos iškėlimą arba likvidatoriaus paskyrimą – tai „bet kurio teismo, turinčio įgaliojimus iškelti tokią bylą arba paskirti likvidatorių, priimtas sprendimas“.

12 — Žr. taip pat Virgós-Schmit aiškinamąjį raštą, kuriama teigiama: „Visos A priede išvardytos procedūros veda prie dviejų galutinių pasekmių: visiško arba dalinio teisių iš skolininko atėmimo ir likvidatoriaus paskyrimo. Tačiau jeigu Konvenciją taikytume tik nuo tada, kai atsiranda šios bylos stadijos Konvencijos tarptautinio bendradarbiavimo sistema gali būti netaikoma. Minėtos pasekmės yra būtinos, kad procedūra būtų įtraukta į A priedo sąrašus. Tačiau jeigu procedūra jau yra įtraukta, pakanka tik ją pradėti, ir Konvencija turi būti taikoma nuo pat pradžios“ (50 punktas). M. Balz taip pat nurodo: „Nėra reikalaujama, kad bankroto bylos iškėlimo metu atsirastų visi jos elementai. Pavyzdžiui, jeigu likvidatorius paprastai yra skiriamas po to, kai iškeliama bankroto byla, Konvencija vis tiek taikoma tokiai bylai nuo pat pradžios“ (p. 501).

59. 2 straipsnio b punkte „likvidatorius“ apibrėžtas kaip „bet kuris asmuo ar institucija, kurių funkcija yra administruoti arba likviduoti turtą, į kurį iš skolininko atimtos teisės, arba kontroliuoti skolininko reikalų administravimą“, ir priduriama, kad „šie asmenys ir institucijos išvardyti C priede“. Airijos atveju šiame sąraše nurodytas „provisional liquidator“.

60. Taigi atrodo, kad Airijos teismo sprendimas paskirti Reglamento C priede nurodytą „provisional liquidator“ vykdančią šio reglamento A priede nurodytą „compulsory winding up by the court“ turi būti laikomas „sprendimu iškelti bankroto bylą“ 16 straipsnio prasme. Šį požiūrį ypač galima pagrįsti tuo, kad pagal Airijos teisėje numatytą „compulsory winding-up“ procedūrą laikinojo likvidatoriaus paskyrimas yra pirmoji galima teismo nutartis.

61. Aš nemanau, kad toks vertinimas, koks čia išdėstytas, t. y. remiantis tuo, kad Airijos „provisional liquidator“ yra įtrauktas į C priedą, reiškia, kad samprotaujama „atbulai ir nelogiškai“, kaip teigiama dr. E. Bondi pastabose. Atvirkščiai, tokio pareigūno paskyrimas yra svarbiausias sąvokos „sprendimas iškelti bankroto bylą“ elementas.

62. Reikia pripažinti, kad 2 straipsnio e punktas gali būti aiškinamas kur kas siauriau: kaip apibrėžiantis „teismo sprendimą“, kalbant apie bankroto bylos iškėlimą“, kaip „bet kurio teismo, turinčio įgaliojimus iškelti tokią bylą <...>, priimtą sprendimą“ ir atskirai „teismo sprendimą“, kalbant apie <...> likvidatoriaus paskyrimą“, kaip „bet kurio teismo, turinčio įgaliojimus <...>

paskirti likvidatorių, priimtą sprendimą“. Jeigu taip būtų, galima būtų teigti, jog pagal šį apibrėžimą sprendimas paskirti likvidatorių nėra sprendimas iškelti bankroto bylą.

63. Tačiau, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo nutartyje, atrodo, kad jeigu likvidatoriaus paskyrimas neturi būti pripažįstamas pagal 16 straipsnį, tokio paskyrimo apibrėžimas 2 straipsnio e punkte kaip „sprendimo“ neturi Reglamente jokios prasmės. Iš tiesų Reglamente nėra nuostatų, kurios būtų konkrečiai skirtos sprendimams paskirti likvidatorių. Be to (kaip pažymi ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), likvidatoriaus paskyrimas yra esminis „kollektyvines bankroto bylos“ pagal 1 straipsnio 1 dalį sąvokos elementas.

64. Galiausiai, kaip teigia *Director of Corporate Enforcement*, šiuo klausimu dar galima paminėti, kad galbūt 2 straipsnio e punkte buvo norėta ne atskirti teismo sprendimą iškelti bankroto bylą nuo teismo sprendimo paskirti likvidatorių, o tiesiog atsižvelgti į tai, jog įvairiose teisės sistemose bankroto bylos gali būti iškeltos skirtingai, todėl šio apibrėžimo tikslas yra užtikrinti, kad pagal Reglamentą automatiškai būtų pripažįstamos abiem būdais iškeltos bankroto bylos.

65. Todėl tikriausiai kur kas suprantamiau būtų 2 straipsnio e punktą aiškinti taip, kad „teismo sprendimas“, kalbant apie bankroto bylos iškėlimą, yra ir „bet kurio teismo, turinčio įgaliojimus <...> paskirti likvidatorių, priimtas sprendimas“, taigi tokiu būdu, kuris leistų pagrįsti 60 punkte išdėstytą nuomonę.

66. Buvo pateikta daug argumentų šiai nuomonei paneigti.

67. Pirma, dr. E. Bondi ir Italijos vyriausybė teigia, kad Reglamente atskiriami būtenti „prašymas“ ir „iškėlimas“, o tai Airijoje atitiktų „pareiškimą“ ir „winding-up order“. Šiuo atžvilgiu dr. E. Bondi ir Italijos vyriausybė nurodo Reglamento 16 konstatuojamąją dalį ir 38 straipsnį.

68. Šios šalys panašiai teigia, kad „provisional liquidator“ paprasčiausiai yra 38 straipsnyje minimas „laikinis administratorius“, kuris taip pat yra apibūdintas 16 konstatuojamojoje dalyje kaip „prieš iškeliant bankroto bylą laikinai paskirtas likvidatorius“. Todėl jo paskyrimas negali būti prilygintas pagrindinės bylos iškėlimui.

69. Austrijos vyriausybė panašiai teigia, kad „laikinis administratorius“ negali būti laikomas „likvidatoriumi“ pagal 2 straipsnio b punktą, kuriame nurodyti „bet kuris asmuo ar institucija, kurių funkcija yra administruoti arba likviduoti turtą, į kurį iš skolininko atimtos teisės, arba kontroliuoti skolininko reikalų administravimą“, nes pagal Reglamento 38 straipsnį „laikinis administratorius“ turi tik ribotus įgaliojimus.

70. Vis dėlto man atrodo, kad šiais argumentais neatsižvelgta į pirmiau nurodytas bendresnes Reglamento nuostatas ir jų taikymą šioje byloje, taip pat jais klaidingai suvokiamas specialus 38 straipsnio tikslas. Pastaroji nuostata papildoma 29 straipsniu, kuriame numatyta, kad likvidatorius pagrindinėje bankroto byloje Reglamento prasme gali reikalauti iškelti šalutinę bankroto bylą¹³. 38 straipsnyje numatyta, kad jeigu buvo pateiktas prašymas iškelti pagrindinę bankroto bylą, tačiau likvidatorius Reglamento prasme nebuvo paskirtas, „laikinis administratorius“, kurį paskyrė teismas, turintis jurisdikciją iškelti pagrindinę bankroto bylą, gali imtis priemonių užtikrinti skolininko turto apsaugą kitoje valstybėje narėje „per laikotarpį nuo prašymo iškelti bankroto bylą iki sprendimo ją iškelti priėmimo“. Taigi laikinis likvidatorius (*provisional liquidator*)

13 — Žr. 15 punktą.

tor) Airijoje byloje dėl „compulsory winding-up by the court“ patenka į bendros sąvokos „likvidatorius“ Reglamento, būtent jo 29 straipsnio, prasme taikymo apimtį¹⁴.

kad buvo iškelta „bankroto byla“ Reglamento 1 straipsnio 1 dalies prasme. Man nesuprantama, kokią poveikį šiomis aplinkybėmis turi 38 straipsnis.

71. Be to, šioje byloje nutartis, kuria paskirtas laikinasis likvidatorius, suteikia jam plačius įgaliojimus (paimti saugojimui *Euro-food* turtą, tvarkyti bendrovės reikalus, jos vardu atidaryti banko sąskaitą ir užtikrinti advokato paslaugas). Atsižvelgiant į tai, laikinojo likvidatoriaus vaidmuo yra kur kas svarbesnis nei laikinojo administratoriaus vaidmuo, tiesiogiai numatytas 38 straipsnyje.

73. Mano nuomone, kalbant apskritai, vien dėl to, kad prašymas dėl „compulsory winding up“ gali būti vertinamas kaip „prašymas iškelti bankroto bylą“, negalima daryti išvados, jog toks prašymas dėl „compulsory winding up“ kartu su likvidatoriaus Reglamento prasme paskyrimu negali būti „sprendimas iškelti bankroto bylą“ 16 straipsnio prasme.

72. Maža to, jeigu yra paduodamas prašymas iškelti Reglamento A priede numatytą bankroto bylą ir teismas tą pačią dieną paskiria šio reglamento C priede nurodytą likvidatorių, kaip buvo nagrinėjamoje byloje, akivaizdu,

74. Bet kuriuo atveju aš nemanau, kad, kaip teigiama dr. E. Bondi rašytinėse pastabose, Reglamente „atskleidžiama labai aiški struktūra“, t. y. „trys stadijos“: „prašymas“, „laikinas paskyrimas“ ir „iškelimas“. Be 38 straipsnio, kuris, kaip jau minėta, yra susijęs su konkrečiomis situacijomis, galinčiomis atsirasti iškėlus šalutinę bankroto bylą¹⁵, ir nuorodos 25 straipsnio 1 dalies trečiojoje pastraipoje, kuri taip pat yra susijusi su

14 — Galima pažymėti, kad vienas JK teisės doktrinos atstovas netiesiogiai laikė šio požiūrio Konvencijos atžvilgiu, nagrinėdamas laikinojo likvidatoriaus paskyrimo JK pasekmes. Tuo metu C priedo sąraše JK atveju nebuvo nurodytas laikinasis likvidatorius (*provisional liquidator*) (nurodytas tik priėmęs Reglamentą Nr. 603/2005 (minėtas 10 išnašoje)). I. Fletcher dėl 2 straipsnio f punkte pateikto apibrėžimo teigia: „Taigi sprendimas iškelti bankroto bylą gali turėti poveikį, peržengiantį vienos valstybės teritorijos ribas, netgi tuomet, jeigu šis sprendimas nėra galutinis, su sąlyga, kad sprendimą priėmęs teismas nėra sustabdes šio sprendimo veikimo. Tai galėtų leisti manyti, kad laikinojo likvidatoriaus paskyrimas teisme Jungtinėje Karalystėje gali būti vertinamas kaip turintis tokias pasekmes. Tačiau reikia turėti omenyje, kad pagal 16 straipsnį pripažįstamos tik tos bankroto bylos, kurios patenka į šios Konvencijos taikymo apimtį ir yra tiesiogiai išvardytos jos prieduose. Kadangi tarp C priede išvardytų pareigūnų rūšių laikinojo likvidatoriaus nėra, automatiškas tokio paskyrimo pripažinimas negalimas“ (p. 283 ir 284).

15 — Galima pažymėti, kad 38 straipsnis yra Reglamento III skyriuje, pavadintame „Šalutinė bankroto byla“.

laikinomis apsaugos priemonėmis, daugiau niekas Reglamento tekste neleidžia teigti, jog byloje būtina turi būti pateiktas atskiras „prašymas“ iškelti bylą ir tik po kurio laiko po šio prašymo priimtas „sprendimas iškelti bankroto bylą“.

75. Dr. E. Bondi taip pat nurodo, kad „skirtumą tarp prašymo ir iškėlimo galima aiškiai pamatyti, pavyzdžiui, 3 straipsnio 4 dalyje“. Tačiau šioje nuostatoje tiesiog nurodomas prašymas iškelti (šalutinę) bankroto bylą, ir nėra jokios užuominos į būtiną laiko tarpą tarp šių dviejų stadijų.

76. Taigi 38 straipsnis yra vienintelė nuostata Reglamente, kurioje daromas toks skirtumas, ir dėl to jos aiškiai nepakanka, kad būtų galima spręsti apie „labai aiškią struktūrą“. Mano nuomone, 38 straipsnyje tiesiog numatyta situacija, kuri gali atsirasti tam tikroje valstybėje narėje taikomos rūšies bankroto byloje, kurioje iš tiesų išskiriamos dvi atskiros stadijos, tarp kurių tam tikromis aplinkybėmis gali atsirasti būtinybė paskirti laikinąjį administratorių; tačiau 38 straipsnis neleidžia teigti, kad visų rūšių bankroto bylos turi būtina turėti dvi stadijas.

77. Be to, iš Reglamento konstatuojamųjų dalių akivaizdu, kad juo nėra siekiama suderinti nacionalinės teisės. 11 konstatuojamojoje dalyje pasakyta: „Šiame reglamente pripažįstama, kad, esant dideliems materialinės teisės skirtumams, nustatyti universalų bankroto bylų procesą visoje Bendrijoje yra nepraktiška“. Taip pat teisės aktai, grindžiami EB sutarties 61 straipsnio c punktu ir 67 straipsnio 1 dalimi, negalėtų suderinti nacionalinės teisės.

78. Antra, dr. E. Bondi teigia, kad Reglamento A priede Airijos atveju nėra nurodyta tokios bankroto bylos, kaip „laikinasis likvidavimas“. Tačiau, mano nuomone, tai nėra svarbu nagrinėjamoje byloje, kuri yra susijusi su „compulsory winding up by the court“, kuris patenka į Reglamento taikymo apimtį, nes yra įtrauktas į A priedą.

79. Toliau yra pateikta keletas argumentų, kad nagrinėjamos rūšies byla nepatenka į Reglamento taikymo apimtį, nes dėl vienokių arba kitokių priežasčių ji neatitinka 1 straipsnio 1 dalyje pateikto apibrėžimo, kuriame nurodyta: „kolektyvinio bankroto bylos, susijusios su skolininko daliniu ar visišku teisės į turtą netekimu bei likvidatoriaus paskyrimu“.

80. Taigi, dr. E. Bondi teigia, kad „compulsory winding up by the court“ Airijoje patenka į Reglamento taikymo sritį, tik jeigu tai yra bankroto byla pagal 1 straipsnio 1 dalį, taigi tik jeigu nacionalinis teismas nustato, jog buvo įrodytas jurisdikcijos pagrindas – bankrotas¹⁶, tačiau bankrotas pripažįstamas tik priėmus nutartį dėl likvidavimo. Italijos vyriausybė posėdyje pateikė panašias pastabas.

likvidavimo; todėl tik nuo šio momento iš tiesų pradedama „kolektyvinė“ bankroto byla Reglamento 1 straipsnio 1 dalies prasme.

83. Tačiau, mano nuomone, šiuo argumentu klaidingai aiškinama Reglamento sistema. Nors 1 straipsnio 1 dalyje iš tiesų pateiktas bankroto bylos šio reglamento prasme apibrėžimas, šios nuostatos negalima aiškinti atskirai nuo 2 straipsnyje pateiktų apibrėžimų.

81. Mano nuomone, su šiuo argumentu sutikti negalima. Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo pirmuoju klausimu pripažįstama, kad yra pateiktas prašymas „dėl bankrutavusios bendrovės likvidavimo“. Tokiomis aplinkybėmis nebūtų pagrįsta, jeigu Teisingumo Teismas pradėtų abejoti pagrindine prielaida.

84. 2 straipsnio a punkto poveikis yra toks, kad „1 straipsnio 1 dalyje nurodytos kolektyvinės bankroto bylos“ yra „išvardytos A priede“. Teisės doktrinos atstovai dėl Reglamento vieningai sutaria, kad „jeigu bankroto byla yra įtraukta į sąrašą, kitų valstybių narių teismai taiko Reglamentą be jokio papildomo patikrinimo“¹⁷. „Compulsory winding up by the court“ Airijoje yra įtrauktas į A priedą, todėl nematau, kad galima abejoti dėl Reglamento taikymo tokioms byloms, remiantis tuo, kad nėra įvykdyti tam tikri 1 straipsnio 1 dalyje pateikto apibrėžimo aspektai.

82. Toliau dr. E. Bondi teigia, kad teismui Airijoje privalomai likviduojant bendrovę pagal įstatymą turtas parduodamas ir pasiskirstomas bei kreditorių reikalavimai pateikiami ir svarstomi tik priėmus nutartį dėl

16 – Atrodo, kad pagal Airijos teisę bendrovė tam tikromis aplinkybėmis gali būti privalomai likviduota (*compulsory winding up*) teisme, netgi jei nėra bankrutavusi.

17 – M. Virgós ir F. Garcimartín, 36 punktas; žr. taip pat Virgós-Schmit aiškinamojo rašto 49 ir 50 punktus; G. Moss, I Fletcher ir S. Isaacs, 3.02 ir 8.07 punktus; M. Balz, p. 502. Situacija šiek tiek skiriasi bankroto sąlygos atžvilgiu, nes tais atvejais, kai A priede nurodyta konkreči byla gali būti iškeliama ir bankroto, ir kitais atvejais, turi būti papildomai įvykdyta bankroto sąlyga. Tačiau, mano nuomone, nagrinėjamoje byloje šis klausimas nėra aktualus: žr. 81 punktą.

85. Bet kuriuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nutartyje teigia, kad „provisional liquidator“ „atstovauja visiems kreditoriams ir privalo saugoti jų interesus, taip pat paimti saugojimui bendrovės turtą“.

86. Galiausiai Prancūzijos vyriausybė nurodo keturias sąlygas, kurios turi būti įvykdytos, remiantis 1 straipsnio 1 dalies formuluote, kad bankroto byla patektų į Reglamento taikymo apimtį: byla turi būti kolektyvinė, skolininkas turi būti bankrutavęs, iš skolininko turi būti iš dalies ar visiškai atimtos teisės į turtą ir turi būti paskirtas likvidatorius. Prancūzijos vyriausybė teigia, kad atsižvelgiant į tai, jog „bankroto bylos“ apibrėžime 2 straipsnio a punkte bei A priede nėra nurodytas laikinojo likvidatoriaus (*provisional liquidator*) paskyrimas, toks paskyrimas negali būti laikomas „bankroto byla“ Reglamento prasme.

87. Tačiau manau, kad šis argumentas atskleidžia tai, jog Reglamento sistema suprantama neteisingai. „Compulsory winding up by the court“ Airijoje yra nurodyta A priede. C priedo sąraše minimas „provisional liquidator“ buvo paskirtas per šį procesą. Mano nuomone, šių aplinkybių pakanka.

88. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, dėl pirmojo prašyme priimti prejudicinį spren-

dimą pateikto klausimo aš darau išvadą, kad kai turinčiam jurisdikciją Airijos teismui pateiktas prašymas dėl bankrutavusios bendrovės likvidavimo (*winding-up*), ir šis teismas iki nutarties dėl likvidavimo priėmimo priima nutartį, kuria paskiriamas laikinasis likvidatorius (*provisional liquidator*), turintis teisę paimti saugojimui bendrovės turtą, tvarkyti bendrovės reikalus, atidaryti banko sąskaitą ir paskirti advokatą, taip teisiškai apribojant bendrovės administracijos teisę veikti, ši nutartis kartu su prašymo pateikimu yra sprendimas iškelti bankroto bylą pagal Reglamento 16 straipsnį.

Antrasis klausimas: bankroto bylos pradžia

89. Antruoju klausimu, kuris užduodamas tik tuo atveju, jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą yra neigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar pagal Reglamentą prašymo dėl privalomo bendrovės likvidavimo teisme (*compulsory winding-up by the court*) pateikimas *High Court* Airijoje, remiantis Airijos teisės nuostata (1963 m. Bendrovių įstatymo 220 straipsnio 2 dalis¹⁸), pagal kurią bendrovės likvidavimas prasideda prašymo pateikimo dieną, reiškia bankroto bylos pradžią.

18 — Išdėstyta 22 punkte.

90. Kadangi, mano nuomone, į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmąjį klausimą turi būti atsakyta teigiamai, nebereikia atsakyti į antrąjį prejudicinį klausimą. Tačiau, jeigu jau šis klausimas iškilo, jį galima trumpai išnagrinėti taip:

taisyklės. Todėl aš negaliu pritarti dr. E. Bondi tvirtinimams, kad Reglamentas tam tikra prasme yra „viršesnis“ už nacionalinės teisės nuostatas. Taip pat reikia turėti omenyje, kad reglamentas nėra nacionalinės teisės suderinimo priemonė²⁰.

91. Dr. E. Bondi ir Suomijos, Prancūzijos, Vokietijos bei Italijos vyriausybės teigia, kad į antrąjį klausimą reikia atsakyti neigiamai, o *Bank of America, Director of Corporate Enforcement*, sertifikato ir (ar) vekselio turėtojai, Austrijos, Čekijos ir Airijos vyriausybės bei Komisija mano, kad reikia atsakyti teigiamai. Aš pritariu pastarajai nuomonei.

93. Airijos 1963 m. Bendrovių įstatymo 220 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „compulsory winding up by the court“ atveju (kaip šioje byloje) likvidavimas prasideda „prašymo likviduoti pateikimo dieną“.

94. Manau, kad šios nuostatos formuluotė, taikoma remiantis Reglamentu, įtikinamai atsako į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrąjį klausimą.

92. Reglamento, susijusio su sprendimų iškelti bankroto bylas pripažinimu, 16 straipsnio 1 dalyje reikalaujama sprendimą pripažinti nuo to momento, kai jis „įsiteisėja bankroto bylą iškėlusioje valstybėje“. Taigi momentą, nuo kurio įsiteisėja sprendimas, nustato nacionalinė teisė. Tai atitinka ir 4 straipsnį, kuriame nustatyta, kad apskritai valstybės, kurios teritorijoje iškelta bankroto byla, teisė yra teisė, taikoma „bankroto byloms ir jų pasekmėms“, įskaitant tokios bylos iškėlimo sąlygas, jos eiga ir užbaigimą. 23 konstatuojamojoje dalyje¹⁹ paaiškinama, kad ši teisė apima procesines ir materialines

95. Galima pridurti, kad, kaip pažymi sertifikato ir (ar) vekselio turėtojai, Virgós-Schmit aiškinamajame rašte tiesiogiai pripažįstamos nacionalinės „veikiančios atgal“ doktrinos, nes jame teigiama, kad valstybės, kurioje buvo iškelta bankroto byla, teisė „apibrėžia sąlygas, kurios turi būti įvykdytos, taip pat

19 — Išdestyta 10 punkte

20 — Žr. 77 punktą.

tai, kaip veikia negaliojimo bei panaikinimo teisiniai institutai (automatiškai, *suteikiant bylai atgalinį poveikį*, ar likvidatoriui ėmusis veiksmų, etc.), ir teisines absoliutaus ar sąlyginio negaliojimo pasekmes“²¹.

Trečiasis klausimas: jurisdikcijos tikrinimas

96. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar tuo atveju, jeigu bankroto bylą pirmiausia iškelia teismas tos valstybės narės, kurioje yra registruota bendrovės buveinė ir kurioje bendrovė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, kitos valstybės narės teismas turi jurisdikciją iškelti pagrindinę bankroto bylą.

97. Šis klausimas iškyla tokiu atveju, kaip šioje byloje, kai jurisdikciją bendrovės bankroto byloje pareiškia turintys dviejų valstybių narių teismai. Reglamente nėra tiesioginių nuostatų tokioms situacijoms spręsti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar tokiais atvejais vienos iš šių valstybių narių teismas gali tikrinti kitos valstybės narės teismo jurisdikciją.

98. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 3 straipsnio 1 dalį, kurioje pasakyta, kad valstybės narės, kurios teritorijoje yra skolininko pagrindinių interesų vieta, teismai turi jurisdikciją iškelti bankroto bylą, ir 16 straipsnio 1 dalį, pagal kurią bet kuris sprendimas iškelti bankroto bylą, kurį pagal savo jurisdikciją, kaip numatyta 3 straipsnyje, priima valstybės narės teismas, pripažįstamas visose kitose valstybėse narėse.

99. *Bank of America, Director of Corporate Enforcement*, sertifikato ir (ar) vekselio turėtojai bei Airijos vyriausybė mano, kad užsienyje iškelta bankroto byla turi būti pripažįstama tik tuomet, jeigu užsienio teismas objektyviai turi jurisdikciją, todėl į trečiąjį klausimą turi būti atsakyta teigiamai.

100. Šios šalys tvirtina, kad kitų valstybių narių teismų pareiga pripažinti tam tikroje valstybėje narėje priimtą sprendimą iškelti bankroto bylą pagal 16 straipsnio 1 dalį taikoma tik tuomet, jeigu valstybė narė, kurioje iškelta bankroto byla, turi „jurisdikciją, kaip numatyta 3 straipsnyje“, taigi tik tuomet, jeigu šioje valstybėje narėje yra skolininko pagrindinių interesų vieta. Tik vienos valstybės narės teismai turi jurisdikciją iškelti pagrindinę bankroto bylą, ir tai yra teismai tos valstybės narės, kurios teritorijoje yra skolininko pagrindinių interesų vieta; iš

Reglamento nuostatų pakankamai akivaizdu, kad bendrovė gali turėti tik vieną pagrindinių interesų vietą. Kriterijus dėl skolininko pagrindinių interesų vietos yra objektyvus. Valstybės narės teismas negali iškelti pagrindinės bankroto bylos bendrovei-skolininkei, jeigu šioje valstybėje narėje nėra registruotos šios skolininkės buveinės ir jeigu joje skolininkė reguliariai neadministruoja savo interesų būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys. Taigi, jeigu bankroto bylą iškelia kitos jurisdikcijos teismas, bet kuris su tuo susidūręs teismas privalo įsitikinti, ar tas kitas teismas iš tiesų turi jurisdikciją, kaip numatyta 3 straipsnyje, ir ypač a) ar teismas, pareiškęs, kad nustatė pagrindinių interesų vietą, taikė tinkamus teisinius kriterijus; ir b) ar tokią išvadą galima pagrįsti faktiniais įrodymais. Nors Reglamento 22 konstatuojamojoje dalyje ir reikalaujama, kad „pirmojo teismo sprendimas iškelti bylą turėtų būti pripažįstamas“, pažymėtina, kad šis reikalavimas neatsispindi Reglamento pagrindiniame tekste.

101. Dr. E. Bondi, Austrijos, Čekijos, Suomijos, Prancūzijos, Vengrijos ir Italijos vyriausybės bei Komisija tvirtina, kad į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo trečiąjį klausimą turi būti atsakyta neigiamai. Aš su tuo sutinku.

102. Mano nuomone, tokia išvada darytina, ypač atsižvelgiant į tarpusavio pasitikėjimo principą, kuris sudaro Reglamento esmę ir kuris yra tiesiogiai nurodytas 22 konstatuojamojoje dalyje. Joje pasakyta:

„Valstybių narių teismų priimti sprendimai turėtų būti pagrįsti tarpusavio pasitikėjimo principu. Todėl nepripažinimo pagrindų turi būti tik tiek, kiek yra minimaliai reikalinga. Tuo remiantis turėtų būti sprendžiamas ir kiekvienas ginčas, kuriame dviejų valstybių narių teismai pareiškia turintys kompetenciją iškelti pagrindinę bankroto bylą. Pirmojo teismo sprendimas iškelti bylą turėtų būti pripažįstamas kitose valstybėse narėse, nesuteikiant joms teisės tikrinti teismo sprendimo“²².

103. Reikia pripažinti, kad Reglamento tekste nėra nuostatų, turinčių tokią pačią prasmę kaip 22 konstatuojamoji dalis²³. Tačiau joje išreikšto principo svarba yra patvirtinta Virgós-Schmit aiškinamajame rašte, kuriame pasakyta, kad „valstybių, kuriose prašoma iškelti bankroto bylą, teismai negali tikrinti

22 — Nebent remiamasi 26 straipsnyje numatyta išlyga dėl viešosios tvarkos. Šioje byloje su 26 straipsniu susijęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo penktasis klausimas.

23 — Iš dalies taip yra dėl istorinių priežasčių. M. Virgós ir F. Garcimartín aiškina, kad derėdamosi dėl Konvencijos pakeitimo Reglamentu valstybės narės nusprendė įtraukti į Reglamento konstatuojamąsias dalis tuos Virgós-Schmit aiškinamojo rašto aspektus, kurie buvo pripažįstami labai svarbus, siekiant užtikrinti tinkamą jo taisyklių aiškinimą (48a punktą).

kilmės valstybės teismo jurisdikcijos; jie gali patikrinti tik tai, ar sprendimas kyla iš teismo tos Susitariančiosios Valstybės, kuri pareiškia turinti jurisdikciją pagal 3 straipsnį“; tai pripažįsta ir daugelis apžvalgininkų²⁴.

Ketvirtasis prejudicinis klausimas: „skolininko pagrindinių interesų vieta“

104. Bet kuri bankroto bylos šalis, mananti, kad pagrindinę bankroto bylą iškėlęs teismas neteisingai prisiėmė jurisdikciją pagal 3 straipsnį, tinkamų teisinių gynybos priemonių turėtų prašyti, remdamasi valstybės narės, kurioje yra šis teismas, vidaus teisine tvarka, su galimybe, jei tai būtų būtina, kreiptis į Teisingumo Teismą²⁵.

105. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, atsakydamas į trečiąjį prejudicinį klausimą aš darau išvadą, kad tuo atveju, jeigu bankroto bylą pirmiausia iškelia teismas tos valstybės narės, kurioje yra registruota bendrovės buveinė ir kurioje bendrovė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, kitos valstybės narės teismas neturi jurisdikcijos iškelti pagrindinės bankroto bylos.

106. Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo paaiškinti, kokie veiksniai yra pagrindiniai „skolininko pagrindinių interesų vietai“ Reglamento 3 straipsnio 1 dalies prasme nustatyti.

107. Reikia priminti, kad 3 straipsnio 1 dalyje jurisdikcija iškelti bankroto bylą suteikiama „valstybės narės, kurios teritorijoje yra skolininko pagrindinių interesų vieta, teismams“ ir priduriama, jog bendrovės arba juridinio asmens atveju, „kai nėra priešingų įrodymų, laikoma, kad jos pagrindinių interesų vieta yra jos registruota buveinė“. Taigi šioje nuostatoje įtvirtinta prielaida, kurią galima paneigti. 13 konstatuojamojoje dalyje priduriama, kad pagrindinių interesų vieta „turėtų būti vieta, kurioje skolininkas reguliariai administruoja savo turtinius interesus ir (kurią) dėl to <...> gali nustatyti trečiosios šalys“.

108. Ketvirtasis klausimas yra pagrįstas situacija, kai i) skolininkas yra dukterinė bendrovė; ii) dukterinės bendrovės ir patirtojo bendrovės registruotos buveinės yra dviejose skirtingose valstybėse narėse; ir iii) dukterinė bendrovė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, ir visiškai bei nepertraukiamai laikydamasi savo korporacinio tapatumo valstybėje narėje, kurioje yra

24 — Virgós-Schmit aiškinamasis raštas, 202 punkto 2 dalis; žr. taip pat 79, 215 ir 220 punktus; G. Moss, I. Fletcher ir S. Isaacs, 5.38, 8.47, 8.48 ir 8.205 punktai; M. Virgós ir F. Garcimartín, 70 ir 402 punktai; M. Balz, p. 505 ir 513 bei I. Fletcher, p. 288.

25 — Žr. Virgós-Schmit aiškinamojo rašto 202 punktą ir I. Fletcher, p. 288–289.

jos registruota buveinė. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar tokiomis aplinkybėmis paneigiama prielaida, kad dukterinės bendrovės pagrindinių interesų vieta yra jos registruotos buveinės valstybėje narėje, jeigu, be kita ko, dėl dalyvavimo ir galimybės paskirti administraciją patronuojanti bendrovė gali kontroliuoti ir iš tikrųjų kontroliuoja dukterinės bendrovės politiką.

109. Dr. E. Bondi ir Italijos vyriausybė mano, kad pastarosios aplinkybės pakanka prielaidai paneigti; *Bank of America, Director of Corporate Enforcement*, sertifikato ir (ar) vekselio turėtojai, Austrijos, Čekijos, Suomijos, Prancūzijos, Vokietijos, Vengrijos ir Airijos vyriausybės bei Komisija laikosi priešingos nuomonės.

110. Aš pritariu, kad norint paneigti Reglamento 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą prielaidą, jog dukterinės bendrovės pagrindinių interesų vieta yra jos registruotos buveinės valstybėje narėje, nepakanka įrodyti patronuojančios bendrovės kontrolę. Mano manymu, tokį požiūrį patvirtina Reglamento sistema ir tekstas. Tačiau prieš toliau nagrinėdamas Reglamentą, norėčiau atsakyti į tuos argumentus, kuriuos pateikė dr. E. Bondi ir Italijos vyriausybė priešingai nuomonei palaikyti.

111. Šios dvi šalys iš esmės remiasi Virgós-Schmit aiškinamuoju raštu, kuriame teigiama: „Bendrovės arba juridinio asmens atveju Konvencijoje preziumuojama, kad kai nėra priešingų įrodymų, skolininko pagrindinių interesų vieta yra jo registruotos buveinės vieta. Paprastai ši vieta turėtų būti skolininko pagrindinė buveinė“²⁶. Dr. E. Bondi ir Italijos vyriausybė teigia, kad norint įrodyti, jog pagrindinių interesų vieta yra kitur nei bendrovės registruotos buveinės valstybėje, reikia įrodyti, kad kitur yra vykdomos „pagrindinei buveinei“ priskiriamos funkcijos. Pagrindinis dėmesys turėtų būti skiriamas pagrindinės buveinės funkcijoms, o ne vien tik pagrindinės buveinės buvimo vietai, nes „pagrindinė buveinė“, kaip ir registruota buveinė, gali būti vien tik formalumas, jeigu čia nėra vykdomos pagrindinės buveinės funkcijos. Tarptautiniame versle registruota buveinė dažnai pasirenkama dėl mokesčių arba reglamentavimo priežasčių ir neturi jokio realaus ryšio su vieta, kurioje iš tiesų vykdomos pagrindinės buveinės funkcijos. Tai yra ypač būdinga bendrovių grupėms, kai dukterinės bendrovės pagrindinės buveinės funkcijos dažnai yra vykdomos ten pat, kur ir patronuojančios bendrovės pagrindinės buveinės funkcijos.

112. Aš manau, kad šie teiginiai yra protingi ir įtikinantys. Tačiau, mano nuomone, jie nelabai gelbsti atsakant į klausimą. Konkre-

26 – 75 punktas. M. Balz išdėsto tai šiek tiek kitaip: „Vien bendrovės „pašto dėžutės“ registracijos atveju pagrindinių interesų vieta bus laikoma pagrindinės buveinės vieta“ (p 504).

čiai kalbant, jais neįrodoma, kad patronuojančios bendrovės vykdoma dukterinės bendrovės politikos kontrolė lemia dukterinės bendrovės „pagrindinių interesų vietą“ Reglamentu prasme.

113. Antra, dr. E. Bondi teigia, kad „pagrindinių interesų vietos“ sąvokai nėra svarbiausia tai, kad šią vietą „gali patikrinti trečiosios šalys“. Tai matyti iš pačios 13 konstatuojamosios dalies, kurioje pasakyta, kad „pagrindinių interesų vieta“ „turėtų būti vieta, kurioje skolininkas reguliariai administruoja savo turtinius interesus“, kitaip tariant, bendrovės atveju – vieta, kurioje vykdomos jos pagrindinės buveinės funkcijos. Toliau 13 konstatuojamojoje dalyje teigiama „ir (kurią) dėl to <...> gali nustatyti trečiosios šalys“, kitaip tariant, būtent *dėl to*, kad bendrovės pagrindinės buveinės funkcijos yra vykdomos konkrečioje valstybėje narėje, čia galima nustatyti jos pagrindinių interesų vietą.

114. Ir šiuo atveju aš pritariu šiam vertinimui. Tačiau nemanau, kad toks vertinimas padėtų, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo ketvirtajame klausime daroma prielaida, jog dukterinė bendrovė „reguliariai administruoja savo turtinius interesus“ valstybėje narėje, kurioje yra jos registruota buveinė.

115. Trečia, dr. E. Bondi teigia, kad tarp „gali patikrinti“ ir „patikrino“ yra didelis skirtumas. Galimybė patikrinti reiškia tai, kad turi

būti įsitikinta, kur iš tiesų yra vykdomos pagrindinės buveinės funkcijos: tai yra objektyvus veiksmas, kuris neturėtų būti painiojamas su konkrečių kreditorių subjektyviais įrodymais apie tai, kur, jų manymu, yra pagrindinių interesų vieta. Tačiau, mano nuomone, skirtumas tarp „patikrino“ ir „gali patikrinti“ nėra svarbus nagrinėjant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo ketvirtuoju klausimu keliamas problema, nes tiek 13 konstatuojamojoje dalyje, tiek šiame klausime vartojama formuluotė „gali patikrinti“.

116. Grįždamas prie ketvirtojo prejudicinio klausimo esmės, galiu pasakyti, kad laikaisi tos nuomonės, jog kai patronuojančios bendrovės ir dukterinės bendrovės registruotos buveinės yra dviejose skirtingose valstybėse narėse, ta aplinkybė (kuria remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), kad dukterinė bendrovė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, ir visiškai bei nepertraukiamai laikosi savo korporacinio tapatumo valstybėje narėje, kurioje yra jos registruota buveinė, paprastai turėtų būti lemianti nustatant „(jos) pagrindinių interesų vietą“.

117. Akivaizdu, kad iš to, jog bendrovės-skolininkė yra kitos bendrovės dukterinė įmonė, negalima padaryti jokių neišvengiamų išvadų. Reglamentas taikomas atskiroms bendrovėms, o ne bendrovių grupėms; konkrečiai kalbant, jis nereglementuoja santykių tarp patronuojančios ir dukterinės bendro-

vių. Remiantis Reglamento sistema, kiekvienam skolininkui, turinčiam atskirą teisinį subjektiškumą, galima parinkti atskirą jurisdikciją. Tiek patronuojanti, tiek dukterinė bendrovės turi atskirą teisinį subjektiškumą. Iš to darytina išvada, kad bendrovių grupėje kiekviena dukterinė bendrovė turi būti vertinama atskirai. Tą patvirtina ir 3 straipsnio 1 dalis, kurioje nustatyta, kad bendrovės registruota buveinė „laikoma <...> jos pagrindinių interesų vieta“, bei 13 konstatuojamoji dalis, kurioje pasakyta, kad pagrindinių interesų vieta „turėtų būti vieta, kurioje skolininkas reguliariai administruoja savo turtinius interesus“²⁷.

118. Šiame apibrėžime nėra jokios nuorodos į tai, ką reiškia „administravimas“ (o tai yra svarbu šioje byloje, nes joje teigiama, kad „administravimas“ yra politikos kontrolė), tačiau jis leidžia manyti, kad pasirenkant „pagrindinių interesų vietą“²⁸ kaip pagrindinį bendrą veiksnį, leidžiantį nustatyti valstybę narę, turinčią jurisdikciją bankrutavusios bendrovės atžvilgiu, siekiama įtvirtinti kriterijų, kurio pagrindiniai požymiai – skaidrumas ir objektyvi galimybė patikrinti²⁹. Mano nuomone, šie kriterijai yra visiškai tinkami, siekiant nustatyti jurisdikciją bankroto atvejais, kai, be abejonės, svarbiausia yra tai, kad potencialūs kreditoriai galėtų iš anksto nustatyti teisinę sistemą, pagal kurios reikalavimus būtų sprendžiamas bet koks su jų

interesai susijęs bankrotas. Man atrodo, jog tarpvalstybiniuose paskoliniuose santykiuose (tokiuose, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje) ypač svarbu yra tai, kad investuotojams jau investuojant būtų aišku, pagal kokios teisės sistemos taisyklės bus nustatomos kreditorių teisės ir teisinės gynybos priemonės.

119. Jeigu skolininkė yra dukterinė bendrovė, ir ji „reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, ir visiškai bei nepertraukiamai laikydamosi savo korporacinio tapatumo valstybėje narėje, kurioje yra jos registruota buveinė“, skaidrumo ir galimybės patikrinti sąlygos iš esmės yra įvykdytos.

120. Ir atvirkščiai, mano nuomone, ta aplinkybė (kuria taip pat remiamasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausime), kad bendrovės-skolininkės patronuojanti bendrovė „dėl dalyvavimo ir galimybės paskirti administraciją <...> gali kontroliuoti ir iš tikrųjų kontroliuoja dukterinės bendrovės politiką“, šių sąlygų neatitinka.

121. Vien tai, kad viena bendrovė dėl dalyvavimo ir galimybės paskirti administraciją gali kontroliuoti dukterinės bendrovės

27 — Pažymėta mano. Žr. taip pat Virgós-Schmit aiškinamojo rašto 76 punktą, M. Virgós ir F. Garcimartín, 61 punktą ir M. Balz, p. 503.

28 — Žr. M. Virgós ir F. Garcimartín, 46 punktą, dėl įdomios nuomonės apie sąvokos „pagrindinių interesų vieta“ kilmę.

29 — Virgós-Schmit aiškinamojo rašto 75 punktą; G. Moss, I. Fletcher ir S. Isaacs, 3.10 punktą, ir M. Virgós ir F. Garcimartín, 53 punktą.

politiką (net jeigu tai yra daroma būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys³⁰), neparodo, jog ji iš tikrųjų kontroliuoja šią politiką. Tačiau netgi jeigu patronuojanti bendrovė kontroliuoja dukterinės bendrovės politiką, trečiosioms šalims gali būti ne taip jau ir paprasta tą patikrinti³¹. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausime nėra minima, kad galima lengvai patikrinti, jog bendrovė yra kontroliuojama.

toma rizika, svarbu, kad tarptautinė jurisdikcija (kuri reiškia tam tikros valstybės bankroto įstatymų taikymą) būtų grindžiama ta vieta, kuri yra žinoma potencialiems skolininko kreditoriams, taip leidžiant numatyti teisinę riziką, kurią tektų prisiimti bankroto atveju³³.

122. Tai nereikia, kad vien formalus dukterinės bendrovės registruotos buveinės vietos kriterijus būtinai nulems valstybę narę, kurios teismai turi jurisdikciją bankroto atveju. Būdingas sąvokos „pagrindinių interesų vieta“ elementas – užtikrinti, kad reali padėtis galėtų pakeisti vien formalius kriterijus³². Tačiau bet kuri šalis, norinti paneigti prielaidą, kad jurisdikcija bankroto atvejais priklauso nuo registruotos buveinės vietos, turi parodyti, jog veiksniai, kuriais remiamasi, atitinka skaidrumo ir galimybės patikrinti reikalavimus. Kadangi bankrotas yra numa-

123. Mano nuomone, svarbu yra tai, kad šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimas grindžiamas prielaida, jog „dukterinė bendrovė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys“. Šis apibūdinimas atitinka 13 konstatuojamojoje dalyje pateiktą apibrėžimą. Mano nuomone, reikėtų labai įtikinančių įrodymų apie viršesnę ir galimą patikrinti patronuojančios bendrovės kontrolę, norint konstatuoti, kad dukterinės bendrovės pagrindinių interesų vieta yra kitur nei vieta, nustatyta vadovaujantis tiesioginėmis 13 konstatuojamosios dalies formuluoėmis.

124. Taigi įprastas kriterijus gali būti netai komas, jeigu įrodoma, kad skolininko patronuojanti bendrovė taip kontroliuoja jo politiką ir kad tokia situacija yra skaidri ir ją galima patikrinti atitinkamu laiku (taigi ne tik praėjusius laikotarpius).

30 — Iš EB teisės aktų kyla daugybė reikalavimų, kad bendrovės turi atskleisti ir administracijos skyrimo procedūras, ir tai, kad esama patronuojančiosios bendrovės ir dukterinės bendrovės santykių. Tačiau ne visi šie reikalavimai yra taikomi visoms bendrovėms: situacija skiriasi pagal tai, ar atitinkamos bendrovės yra viešosios, ar uždarnosios, ir, viešųjų bendrovių atveju, – nuo to, ar jos yra biržos prekybos sąrašuose. Be to, skelbiama bendrovės finansinė atskaitomybė yra neišvengiamai atskleidžiama tik už praėjusius laikotarpius: kadangi finansinė atskaitomybė rengiama ir skelbiama tik praėjus laikotarpiui, su kuriuo ji yra susijusi, ji negali padėti potencialiems bendrovės kreditoriams nustatyti tikrąją ir numatomą šios bendrovės pagrindinių interesų vietą.

31 — Tikriausiai dėl šios priežasties M. Virgós ir F. Garcimartín laikosi nuomonės, kad „dukterinių bendrovių atveju atitinkamai svarbiausia bus dukterinės bendrovės centrinės administracijos (t. y. pagrindinės buveinės) vieta. Tai, kad šios dukterinės bendrovės sprendimai yra priimami pagal taisykles, kurias nustato patronuojanti bendrovė arba kitose valstybėse gyvenantys akcininkai, nepakeičia taisyklės dėl tarptautinės jurisdikcijos šios bendrovės atžvilgiu“ (51 punktą). Žr. taip pat M. Virgós ir F. Garcimartín, 61 punktą.

32 — G. Moss, I. Fletcher ir S. Isaacs, 3.11 punktą.

33 — Virgós-Schmit aiškinamojo rašto 75 punktą.

125. Galiausiai norėčiau pridurti, kad nustatant skolininko pagrindinių interesų vietą, būtina kiekvienu atveju spręsti remiantis konkrečiomis aplinkybėmis. Dėl šios priežasties aš manau, kad įvairių šalių pastabose nurodyti nacionalinių teismų sprendimai negali pagelbėti nustatant bendras taisykles.

Reglamento 26 straipsniu, kuriame nustatyta, kad valstybė narė gali atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje iškeltą bankroto bylą, jei tokio pripažinimo pasekmės „akivaizdžiai prieštarautų tos valstybės viešajai tvarkai, ypač jos pagrindiniams principams, arba asmens konstitucinėms teisėms ir laisvėms“.

126. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, aš manau, kad tuo atveju, kai skolininkas yra dukterinė bendrovė, kai jos ir patronuojančios bendrovės registruotos buveinės yra dviejose skirtingose valstybėse narėse, o dukterinė bendrovė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, ir visiškai bei nepertraukiamai laikydamasi savo korporacinio tapatumo valstybėje narėje, kurioje yra jos registruota buveinė, prielaidos, kad dukterinės bendrovės pagrindinių interesų vieta yra jos registruotos buveinės valstybėje narėje, negalima paneigti vien dėl to, kad dėl dalyvavimo ir galimybės paskirti administraciją patronuojanti bendrovė gali kontroliuoti ir iš tikrųjų kontroliuoja dukterinės bendrovės politiką.

128. Konkrečiai kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar kai teismo ar administracinio sprendimo, kurį priimant nebuvo laikytasi asmenų teisės į teisingą procesą ir teisingą bylos nagrinėjimą, teisinės galios pripažinimas tų asmenų atžvilgiu akivaizdžiai prieštarauja valstybės narės viešajai tvarkai, ši valstybė narė privalo pripažinti kitos valstybės narės teismo sprendimą, kuriuo bendrovei iškeliamas bankroto byla, kai pirmosios valstybės narės teismas yra įsitikinęs, kad svarstomas sprendimas buvo priimtas nepaisant šių principų, ir ypač kai prašymą pateikęs asmuo antrojoje valstybėje narėje, nepaisydamas prašymų ir pažeisdamas antrosios valstybės narės teismo nutartį, atsisakė pateikti tinkamai pagal pirmosios valstybės narės teisę paskirtam bendrovės laikinajam likvidatoriui (*provisional liquidator*) bet kokius esminius dokumentus, pagrindžiančius jo prašymą.

Penktasis prejudicinis klausimas: viešojo tvarka

127. Penktasis prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktas klausimas yra susijęs su

129. Iš pradžių reikėtų paminėti, kad jeigu mano pateiktas pirmojo prejudicinio klausimo vertinimas yra teisingas, penktasis klau-

simas neturėtų būti keliamas, nes bankroto byla Italijoje buvo iškelta vėliau nei bankroto byla Airijoje, todėl pagal Reglamentą Italijoje iškeltos bylos pripažinti nėra pagrindo (bent jau kaip pagrindinės bankroto bylos).

kyta: „Išimtimi dėl viešosios tvarkos turi būti remiamasi tik išskirtiniais atvejais“³⁴.

130. Dr. E. Bondi ir Italijos vyriausybė laikosi nuomonės, jog į penktąjį klausimą turi būti atsakyta teigiamai, t. y., kad nurodytomis aplinkybėmis pirmoji valstybė narė privalo pripažinti antrosios valstybės narės teismų sprendimą. *Bank of America, Director of Corporate Enforcement*, sertifikato ir (ar) vekselio turėtojai, Čekijos, Prancūzijos, Vokietijos, Vengrijos ir Airijos vyriausybės bei Komisija iš esmės laikosi priešingos nuomonės.

132. Tačiau, kai šios šalys (iš tiesų dauguma rašytines pastabas penktuoju klausimu pateikusių šalių) mėgina 26 straipsnio reikalavimus pritaikyti šios bylos faktinėms aplinkybėms, iškyla sunkumų.

133. Mano manymu, atsižvelgiant į penktojo prejudicinio klausimo formuluotę, nei šalys, nei pats Teisingumo Teismas nėra visiškai laisvi nukrypti nuo faktinių prielaidų, padarytų formuluojant patį klausimą.

134. Šiuo klausimu tiesiogiai pasakyta, kad kai dviejų valstybių narių teismai ketina iškelti bankroto bylas ir kai valstybės narės „A“ teisme prašoma pripažinti valstybės narės „B“ teismo sprendimą,

131. Mano nuomone, pirmiausia akivaizdu yra tai, kad, kaip pabrėžia dr. E. Bondi ir Italijos vyriausybė, išimtis dėl viešosios tvarkos 26 straipsnyje turi būti ribotos taikymo apimtys. Šią aplinkybę patvirtina šioje nuostatoje įtvirtintas reikalavimas, jog tokio pripažinimo pasekmės turi „akivaizdžiai“ prieštarauti viešajai tvarkai, taip pat teiginys Reglamento 22 konstatuojamojoje dalyje, kad „nepripažinimo pagrindų turi būti tik tiek, kiek yra minimaliai reikalinga“, ir Virgós-Schmit aiškinamasis raštas, kuriame pasa-

- i) teismo ar administracinio sprendimo, kurį priimant buvo nesilaikyta asmenų teisės į teisingą procesą ir teisingą bylos nagrinėjimą, teisinės galios pripažinimas tų asmenų atžvilgiu akivaizdžiai prieštarauja valstybės narės „A“ viešajai tvarkai; ir

- ii) valstybės narės „A“ teismas nustatė, kad valstybės narės „B“ sprendimas priimtas nesilaikant šių principų.

pripažinimas prieštarauja valstybės, kurioje siekiama jį pripažinti, viešajai tvarkai³⁶. Iš esmės Teisingumo Teismo buvo klausiama, ar tuo atveju, jeigu teismas atsisakė išklausti atsakovą, pagal 27 straipsnio 1 dalį turi būti atsakyta pripažinti šio teismo sprendimą vien dėl to, kad atsakovas nedalyvavo teismo posėdyje.

135. Todėl manau, kad nėra jokių priežasčių lyginti skirtingos dvejų atitinkamų valstybių narių teisinės kultūros arba bandyti parodyti, jog iš tiesų laikinojo likvidatoriaus teisės buvo užtikrintos.

136. Aš taip pat pritariu dr. E. Bondi ir Italijos vyriausybei, kad Teisingumo Teismo sprendimas *Krombach*³⁵ leidžia teigti, jog tam, kad nebūtų pažeisti pagrindiniai pripažinimo ir bendradarbiavimo tikslai, Teisingumo Teismas gali ir netgi privalo nustatyti tai, kas iš tiesų gali patekti į išimties dėl viešosios tvarkos taikymo apimtį.

138. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad 27 straipsnio 1 dalis turėtų būti aiškinama griežtai, nes ji trukdo pasiekti vieną iš pagrindinių Konvencijos tikslų, ir kad išlyga dėl viešosios tvarkos turėtų būti remiamasi tik išimtiniais atvejais³⁷. Toliau Teismas nurodė:

„Iš to darytina išvada, kad nors <...> Susitariančiosios Valstybės iš esmės gali laisvai pagal savo taisykles nustatyti, ką reiškia viešosios tvarkos reikalavimas, šios

137. Ši byla buvo susijusi su Briuselio konvencijos 27 straipsnio 1 dalimi, kurioje reikalaujama, kad Susitariančiosios Valstybės teismai atsisakytų pripažinti kitos Susitariančiosios Valstybės teismų sprendimą, „jei toks

36 — Analogiška nuostata 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1) yra įtvirtinta 34 straipsnio 1 dalyje; vis dėlto ši nuostata skiriasi nuo Konvencijos 27 straipsnio 1 dalies tuo, kad, panašiai kaip ir Bankroto bylų reglamento 26 straipsnyje, sprendimą galima atsisakyti pripažinti remiantis viešąja tvarka tik tuomet, kai toks pripažinimas „yra aiškiai prieštaraujantis <...> viešajai tvarkai“.

35 — 2000 m. kovo 28 d. Sprendimas *Krombach* (C-7/98, Rink. p. I-1935); žr. toliau 138 punktą. Žr. taip pat 2000 m. gegužės 11 d. Sprendimą *Renault* (C-38/98, Rink. p. I-2973).

37 — 21 punktas.

sąvokos ribų nustatymas priskirtinas Konvencijos aiškinimo klausimams.

Todėl, nors Teisingumo Teismas neturi kompetencijos nustatyti, ką apima Susitariančiosios Valstybės viešoji tvarka, vis dėlto reikalaujama, kad būtų nustatytos ribos, kuriose Susitariančiosios Valstybės teismai gali remtis šia viešosios tvarkos koncepcija, atsisakydami pripažinti kitos Susitariančiosios Valstybės teismo sprendimą.

<...>

Remiantis Teisingumo Teismo praktika, kurią šis teismas išplėtojo <...> darytina išvada, kad visose bylose, kurios yra iškeltos prieš asmenį ir kurios gali pasibaigti priemonėmis, galinčiomis šį asmenį paveikti neigiamai, teisė į teisingą bylos nagrinėjimą yra pagrindinis Bendrijos teisės principas, kuris turi būti užtikrintas netgi tuomet, kai nėra atitinkamos bylos nagrinėjimą reglamentuojančių taisyklių <...>³⁸

139. Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas penktame klausime teigia, kad jeigu šiame klausime api-

brėžtomis aplinkybėmis būtų pripažintos priimto sprendimo teisinės pasekmės, tai akivaizdžiai prieštarautų atitinkamos valstybės narės viešajai tvarkai. Iš nutarties kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą akivaizdu, kad prie šios išvados Airijos *Supreme Court* priėjo tik visapusiškai ir nuodugniai ištyręs Parmos teismo veiksmus.

140. Dr. E. Bondi ir Italijos vyriausybė remiasi Virgós-Schmit aiškinamuoju raštu ir teigia, kad tai, kaip prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas aiškina viešąją tvarką, ką akivaizdžiai parodo penktasis klausimas, yra „nepagrįstai platu“, ir toks aiškinimas „nepatenka į 26 straipsnio taikymo apimtį“³⁹.

141. Tačiau aš, nors ir pritardamas šioms šalims, kad iš sprendimo *Krombach* išplaukia, jog Teisingumo Teismas turi nustatyti nacionalinės viešosios tvarkos ribas, manau, kad šių šalių argumentai prieštarauja ir tikrajai šio sprendimo apimčiai, ir Virgós-Schmit aiškinamojo rašto esmei.

142. Sprendime *Krombach* iškart po Teisingumo Teismo teiginio, kad turi būti nustatytos ribos, kuriose Susitariančiosios Valsty-

38 — 22, 23 ir 42 punktai.

39 — 205 punktas.

bės teismai gali remtis viešąja tvarka, atsiskydami pripažinti kitos Susitariančiosios Valstybės teismo sprendimą⁴⁰, buvo pateikta nuoroda į „bendrąjį Bendrijos teisės principą, kad kiekvienas turi teisę į teisingą teismo procesą“, kylantį iš pagrindinių teisių, kurios priskiriamos bendriesiems teisės principams, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas ir kurios yra įtvirtintos Europos žmogaus teisių konvencijoje⁴¹. Iš šio Teisingumo Teismo sprendimo matyti, kad šioms teisėms teikiama didžiulė reikšmė⁴². Atsižvelgdamas į tai, manau, kad iš esmės teisingo proceso reikalavimas patenka į viešosios tvarkos išimties pagal Reglamento 26 straipsnį taikymo apimtį.

Valstybėje teisingumo kontrole, o su pagrindinėmis procesinėmis garantijomis, kaip antai tinkama galimybė būti išklausytam ir teisė dalyvauti byloje“. Tiesiogiai nurodomi kreditoriai, kurių teisės dalyvauti buvo pažeistos⁴³.

144. Teisingo proceso reikalavimas gali būti vertinamas kaip ypač svarbus, atsižvelgiant į tai, kad Reglamente nėra leidžiama peržiūrėti sprendimo, kurį prašoma pripažinti, esmės¹⁴.

143. Virgós-Schmit aiškinamajame rašte bandyta viešąją tvarką aiškinti kaip apimančią tik materialias ir procesines prašomos valstybės narės konstitucijoje saugomas teises ir laisves bei pagrindinę tvarką; iš tiesų jame teigiama, kad viešoji tvarka „gali apsaugoti byloje dalyvaujančius arba kitus susijusius asmenis nuo teisės į teisingą procesą pažeidimų. Viešoji tvarka yra susijusi ne su bendra proceso kitoje Susitariančiojoje

145. Todėl, mano nuomone, Reglamento 26 straipsnyje nurodyta viešoji tvarka neabejotinai apima teisės į teisingą procesą pažeidimus, kai nebuvo tinkamai apsaugotos pagrindinės procesinės garantijos, kaip antai teisė būti išklausytam ir teisė dalyvauti byloje. Jeigu elgesys, kuriuo tariamai buvo pažeista viešoji tvarka, iš esmės patenka į šios nuostatos taikymo apimtį, joje yra aiškiai pasakyta, kad tai, ar valstybės narės sprendimas pažeidžia kitos valstybės narės viešąją tvarką, vertina ši pastaroji valstybė narė.

40 — 23 punktas, minetas šios išvados 138 punkte.

41 — 25–27 punktai.

42 — Žr. 38, 39 ir 42–44 punktus.

43 — 206 punktas.

44 — Žr. M. Virgós ir F. Garcimartín, 406 punktas.

Tokiu atveju tai, ar tariamas pažeidimas yra pakankamai rimtas, kad leistų teismui atsisakyti pripažinti sprendimą, remiantis 26 straipsniu, nustato šios valstybės narės nacionalinė teisė⁴⁵.

džiai prieštarauja valstybės narės viešajai tvarkai ir kad jis yra įsitikinęs, jog svarstomas sprendimas buvo priimtas nepaisant šių principų.

146. Dr. E. Bondi ir Italijos vyriausybė toliau teigia, kad 26 straipsnis taikomas tik tuomet, kai siūlomo pripažinimo „pasekmės“ „akivaizdžiai prieštarautų“ valstybės viešajai tvarkai. Šioje byloje „pasekmės“ būtų tos, kad Airijos teismai privalo pripažinti, jog jų pačių iškelta bankroto byla yra „šalutinė“, o ne „pagrindinė“. Šios šalys tvirtina, kad yra sudėtinga suprasti, kaip tokios ribotos „pasekmės“ galėtų akivaizdžiai prieštarauti Airijos viešajai tvarkai.

148. Galiausiai dr. E. Bondi ir Italijos vyriausybė teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neįvertino to, jog netgi tuo atveju, kai situacija patenka į 26 straipsnio taikymo apimtį, valstybė narė, apie kurios viešąją tvarką kalbama, neprivalo atsisakyti pripažinti sprendimą. 26 straipsnyje vartojamas žodis „gali“, o tai valstybei narei suteikia laisvę nuspręsti, ar atsisakyti pripažinti sprendimą. Tai skiriasi nuo Briuselio konvencijos 27 straipsnio, kur vartojama „nėra pripažįstamas“. Jeigu (kaip tvirtina šios šalys) iš esmės P. Farrell teisė į teisingą bylos nagrinėjimą nebuvo pažeista ir, atsižvelgiant į tai, kad net jeigu ši teisė ir buvo pažeista, P. Farrell galėjo apsiginti nuo tariamų procesinių trūkumų, pateikdamas apeliacinį skundą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neturėtų pažeisti Reglamente įtvirtintos pripažinimo sistemos, naudodamasis savo teise atsisakyti pripažinti sprendimą.

147. Tačiau aš manau, kad šiuo argumentu nepaisoma klausimo formuluotės. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas aiškiai teigia, kad teismo ar administracinio sprendimo, kurį priimant buvo nesilaikyta asmenų teisės į teisingą procesą ir teisingą bylos nagrinėjimą, *teisinės galios pripažinimas* tų asmenų atžvilgiu akivaiz-

149. Tačiau ir vėl manau, kad pirmuoju pateiktu aspektu, t. y. tariamu teisingu bylos nagrinėjimu, norima peržiūrėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo konstatuotas faktines aplinkybes; šis teismas prašyme priimti prejudicinį sprendimą pa-

45 — Virgós-Schmit aiškinamojo rašto 207 punktus.

teiktame klausime teigia, kad jis yra įsitikinęs, jog Pirmos teismas sprendimą „priėmė neatsižvelgdamas į teisę į teisingą procesą ir teisingą bylos nagrinėjimą“.

nedelsiant pranešti atitinkamam asmeniui), tą galima kompensuoti kita sąlyga (pavyzdžiui, galimybe užginčyti)⁴⁷. Aiškinamajame rašte pabrėžiama, kad tai, ar tokios priemonės yra pripažįstamos, „priklauso nuo to, ar jos atitinka prašomos valstybės, kurioje turi būti pripažintos sprendimo teisinės pasekmės, viešąją tvarką“⁴⁸.

150. Dėl antrojo aspekto, t. y. galimybės apsiginti, pateikiant apeliacinį skundą, reikia turėti omenyje, kad dažnai pirmosiose bankroto bylos stadijose labai didelės reikšmės turi laikas, todėl atitinkama procedūra turi būti vertinama tokia, kokia ji buvo. Šią nuomonę patvirtina ir komentarai Virgós-Schmit aiškinamajame rašte dėl situacijų, kai taip pat labai skubiai reikalingos *ex parte* apsaugos priemonės. Jame pažymima, kad tokias priemones numato visos Susitariančiosios Valstybės, ir toliau tęsiama: „Savaime suprantama, jog tam, kad šios priemonės atitiktų konstituciją, daugelyje valstybių taikomi specialūs reikalavimai, užtikrinantys, kad nebūtų pažeista teisė į teisingą procesą (pvz., visuma tokių sąlygų, kaip antai pakankamų įrodymų ir ypatingos skubos reikalavimai, pareiškėjo pareiga pateikti garantiją, reikalavimas nedelsiant pranešti atitinkamam asmeniui, reali galimybė užginčyti priimtas priemones)“⁴⁶. Tai, kad reikalaujama, jog tokios sąlygos būtų kumuliacinės, leidžia manyti, kad ne visada, jeigu nesilaikoma vienos iš šių sąlygų (pavyzdžiui, reikalavimo

151. Galiausiai iš tiesų, vadovaujantis 26 straipsnio formuluote, šioje nuostatoje, skirtingai nuo Briuselio konvencijos 27 straipsnio 1 dalies, teismui, kurio prašoma pripažinti sprendimą, suteikiama veiksmų laisvė. Tačiau tai, kad teismas turi teisę pasirinkti pripažinti kitoje valstybėje narėje iškeltą bankroto bylą netgi tais atvejais, kai tokio pripažinimo pasekmės akivaizdžiai prieštarautų tos valstybės viešajai tvarkai, nereiškia, jog tokia įvykių eiga visuomet bus teisinga, nes taip aiškinant 26 straipsnį jis

47 — Galima pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nutartyje teigia, jog iš tiesų pagal Airijos teisę taip ir būtų: „Panašiomis aplinkybėmis šis teismas nepaliktų galioti analogiško teismo ar administracinės institucijos, kurių sprendimų peržiūrėjimas priklauso jo jurisdikcijai, sprendimo. Apskritai teisės į teisingą procesą pažeidimus jis vertintų kaip taip akivaizdžiai prieštaraujančius viešajai tvarkai, jog sprendimas turėtų būti pripažintas priimtas pažeidžiant jurisdikciją, ir dėl šios priežasties negaliojantis. Šios išvados nepakeistų ir tai, jeigu sprendimą galėtų peržiūrėti ji priėmęs teismas. Toks esminis teisės į teisingą procesą pažeidimas padarytų neteisėtą visą procesą“.

48 — 207 punktas.

46 — 207 punktas.

taptų beprasmiškas. Mano nuomone, remiantis klausimo formuluotėje pateikta hipoteze, kuri savo ruožtu yra pagrįsta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių

nacionalinio teismo konstatuotomis faktinėmis aplinkybėmis, nėra pagrindo teigti, kad šis teismas neteisingai pasinaudojo savo teise atsisakyti pripažinti sprendimą.

Išvada

152. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad į Airijos *Supreme Court* prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktus pirmąjį, trečiąjį, ketvirtąjį ir penktąjį klausimus reikėtų atsakyti taip:

1. Kai turinčiam jurisdikciją Airijos teismui pateiktas prašymas dėl bankrutavusios bendrovės likvidavimo (*winding-up*), ir šis teismas iki nutarties dėl likvidavimo priėmimo priima nutartį, kuria paskiriamas laikinasis likvidatorius (*provisional liquidator*), turintis teisę paimti saugojimui bendrovės turtą, tvarkyti bendrovės reikalus, atidaryti banko sąskaitą ir paskirti advokatą, taip teisiškai apribojant bendrovės administracijos teisę veikti, ši nutartis kartu su prašymo pateikimu yra sprendimas iškelti bankroto bylą pagal 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylą 16 straipsnį.
2. Tuo atveju, jeigu bankroto bylą pirmiausia iškelia teismas tos valstybės narės, kurioje yra registruota bendrovės buveinė ir kurioje bendrovė reguliariai

administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, kitos valstybės narės teismas neturi jurisdikcijos iškelti pagrindinės bankroto bylos pagal Reglamento Nr. 1346/2000 3 straipsnio 1 dalį.

3. Tuo atveju, kai skolininkas yra dukterinė bendrovė, kai jos ir patronuojančios bendrovės registruotos buveinės yra dviejose skirtingose valstybėse narėse, o dukterinė bendrovė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, ir visiškai bei nepertraukiamai laikydamasi savo korporacinio tapatumo valstybėje narėje, kurioje yra jos registruota buveinė, Reglamento Nr. 1346/2000 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos prielaidos, kad dukterinės bendrovės pagrindinių interesų vieta yra jos registruotos buveinės valstybėje narėje, negalima paneigti vien dėl to, kad dėl dalyvavimo ir galimybės paskirti administraciją patronuojanti bendrovė gali kontroliuoti ir iš tikrųjų kontroliuoja dukterinės bendrovės politiką.
4. Kai teismo ar administracinio sprendimo, kurį priimant buvo nesilaikyta asmenų teisės į teisingą procesą ir teisingą bylos nagrinėjimą, teisinės galios pripažinimas tų asmenų atžvilgiu akivaizdžiai prieštarauja valstybės narės viešajai tvarkai, pagal Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnį ši valstybė narė neprivalo pripažinti kitos valstybės narės teismo sprendimo, kuriuo bendrovei iškeliama bankroto byla, kai pirmosios valstybės narės teismas yra įsitikinęs, kad svarstomas sprendimas buvo priimtas nepaisant šių principų.